

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในชุมชนหนึ่ง ๆ ไม่ว่าจะ เป็นชุมชนเล็กหรือใหญ่ ภาษาที่ใช้ในส่วนต่าง ๆ ของชุมชนนั้นมักจะแตกต่างกัน ภาษาที่แตกต่างกันเหล่านี้ อาจแตกต่างกันในเรื่องระบบเสียง คำศัพท์ หรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ ความแตกต่างที่ต่างกันไปในแต่ละถิ่นนี้ เรียกว่า "ภาษาถิ่น" (regional dialect) เช่น ในประเทศไทย เป็นชุมชนหนึ่งที่มีภาษาพูดแตกต่างกันออกไป และนักภาษาศาสตร์ได้แบ่งภาษาไทยออกเป็น 4 กลุ่มใหญ่ตามถิ่นที่อยู่ของผู้พูดคือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ และภาษาไทยถิ่นใต้ ถ้าเป็นความแตกต่างระหว่างภาษาถิ่นเดียวกัน เราก็เรียกภาษาถิ่นที่ต่างกันไปนี้ว่า "ภาษาถิ่นย่อย" (sub-dialect) ดังเช่นภาษาถิ่นจังหวัดอ่างทองและพระนครศรีอยุธยา สามารถแบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยได้ถึง 4 กลุ่ม คือ กลุ่มภาษาถิ่นย่อยอ่างทอง กลุ่มภาษาถิ่นย่อยอยุธยาตะวันออก กลุ่มภาษาถิ่นย่อยอยุธยากลาง และกลุ่มภาษาถิ่นย่อยอยุธยาตะวันตก (เขาใจ มาลัยเจริญ, 2530 : ก)

ในการศึกษาภาษาที่ต่างกันไป อาจศึกษาความแตกต่างในเรื่องระบบเสียง คำศัพท์ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาโดยรวม หรือศึกษาความแตกต่างเฉพาะเรื่องระบบเสียง คำศัพท์ หรือโครงสร้างทางไวยากรณ์ของภาษาเพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง ในเรื่องภาษาถิ่นที่ได้มีผู้วิจัยภาษาถิ่นต่าง ๆ ไว้แล้วหลายถิ่นนั้น ส่วนมากจะเป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องระบบเสียง บางคนศึกษาระบบเสียงทั้งระบบคือศึกษาทั้งเรื่องพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคนอื่น ๆ, 2521, สมพงษ์ วิทยศักดิ์พันธ์, 2522,

Tingsabadh. 1980, จริยา สมนึก. 2525) บางคนศึกษาสระกับวรรณยุกต์ (เจริญขวัญ ธรรมประดิษฐ์. 2523) บางคนศึกษาเฉพาะวรรณยุกต์ (ลอรัตน์ รัตนติลก ฌ ภูเก็ต. 2526, ยาวใจ มาลัยเจริญ. 2530) ดังจะยกตัวอย่างการศึกษาภาษาถิ่นแต่ละถิ่นดังต่อไปนี้

1. ภาษาไทยถิ่นกลาง คือ ภาษาที่พูดกันในพื้นที่บริเวณภาคกลางของประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้คือ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี และเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นนทบุรี นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี ปทุมธานี เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี ลพบุรี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สระบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อัญชยา อ่างทอง และอุทัยธานี เท่าที่ผ่านมาได้มีผู้วิจัยภาษาไทยถิ่นกลางที่พูดในจังหวัดต่าง ๆ ไว้หลายจังหวัด เช่น อรุณิมพ์ บุญอาภา (2511) สัมพงษ์ วิทย์ศักดิ์พันธ์ (2522) ลอรัตน์ รัตนติลก ฌ ภูเก็ต (2526) ปิยฉัตร ปานโรจน์ (2533) อรุณี อรุณเรือง (2533) Kalaya Tingsabadh (1980) Wipawan Plangsuwan (1981)

จากงานวิจัยเหล่านี้จะเห็นได้ว่าภาษาไทยถิ่นกลางที่พูดกันในจังหวัดต่าง ๆ มีสำเนียงการพูดแตกต่างกัน ความแตกต่างกันมีในด้านพยัญชนะและสระบ้าง แต่ไม่มากเท่ากับความแตกต่างกันในเรื่องของวรรณยุกต์

2. ภาษาไทยถิ่นเหนือ คือ ภาษาพูดที่พูดกันในพื้นที่บริเวณภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้คือ กำแพงเพชร เชียงราย เชียงใหม่ ตาก น่าน พะเยา พิจิตร พิษณุโลก แพร่ เพชรบูรณ์ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน สุโขทัย และอุตรดิตถ์ ภาษาไทยถิ่นเหนือมีผู้วิจัยไว้ เช่น พิศศรี แจ้งไพโร (2519) วิรุฬห์รัตน์ ไฉนจัน (2512)

3. ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ คือ ภาษาที่พูดกันในพื้นที่บริเวณภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของจังหวัดต่าง ๆ ดังนี้คือ กาฬสินธุ์ ขอนแก่น ชัยภูมิ นครพนม นครราชสีมา บุรีรัมย์ มหาสารคาม มุกดาหาร ยโสธร ร้อยเอ็ด เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สุรินทร์ หนองคาย

อุตรธานี และอุบลราชธานี ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือมีผู้วิจัยไว้ เช่น
ชลิตา รินทร์พรหม (2519)

4. ภาษาไทยถิ่นใต้ คือ ภาษาที่พูดในบริเวณภาคใต้ของประเทศไทย
ซึ่งครอบคลุมพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ เช่น กระบี่ ชุมพร ตรัง นครศรีธรรมราช
นราธิวาส ปัตตานี พังงา พัทลุง ภูเก็ต ยะลา ระนอง สงขลา สตูล และ
สุราษฎร์ธานี ภาษาไทยถิ่นใต้มีผู้วิจัยไว้ เช่น ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ และคนอื่น ๆ
(2521) เจริญขวัญ ธรรมประดิษฐ์ (2524) จริญญา สมนึก (2525)

จังหวัดชลบุรี เป็นจังหวัดที่อยู่ในภาคกลางทางทิศตะวันออกของประเทศไทย
ริมฝั่งทะเลด้านตะวันออกของอ่าวไทย ระหว่างเส้นรุ้งที่ 13 องศาเหนือ
กับเส้นแวงที่ 100 องศาตะวันออก มีระยะทางห่างจากกรุงเทพฯ ไปทางทิศ
ตะวันออกประมาณ 81 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดอื่น ๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับอำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับอำเภอนวมสารคาม และอำเภอสนามชัย เขต จังหวัดฉะเชิงเทรา
ทิศใต้	ติดต่อกับอำเภอบ้านฉาง และอำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง

ทิศตะวันตก ติดกับฝั่งทะเลตะวันออกของอ่าวไทย

เนื้อที่ทั้งหมดของจังหวัดชลบุรีรวมกันประมาณ 4,500 ตารางกิโลเมตร
หรือ 2,958,107 ไร่ แบ่งเขตการปกครองเป็น 9 อำเภอ กับ 1 กิ่งอำเภอ
คือ อำเภอเมือง อำเภอบ่อทอง อำเภอบางละมุง อำเภอบ้านบึง อำเภอ
พนัสนิคม อำเภอพานทอง อำเภอศรีราชา อำเภอสัตหีบ อำเภอหนองใหญ่ และ
กิ่งอำเภอเกาะสีชัง ทั้ง 9 อำเภอ แบ่งออกเป็นตำบล 91 ตำบล แบ่งเป็น
หมู่บ้าน 666 หมู่บ้าน

ในส่วนของการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์การบริหาร
บริหารส่วนจังหวัด 1 แห่ง เทศบาลเมือง 2 แห่ง เทศบาลตำบล 3 แห่ง
สุขาภิบาล 17 แห่ง และระบบผู้จัดการเมือง 1 แห่ง คือ เมืองพัทยา

ลักษณะภูมิประเทศของจังหวัดชลบุรีมีทิวเขาเป็นแนวยาวจากทิศตะวันออกเฉียงเหนือไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ ตอนเหนือเป็นที่ราบเหมาะแก่การกสิกรรม ทิศตะวันออกและทิศใต้เดิมเป็นป่าเขา แต่ในปัจจุบันเปลี่ยนจากสภาพป่ามาเป็นไร่แปลงเตียนใช้เพาะปลูกพืชไร่ ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นชายฝั่งทะเล มีหาดทรายอยู่หลายแห่งที่สวยงามเหมาะแก่การท่องเที่ยวและพักผ่อน จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่ไม่มีแม่น้ำไหลผ่าน มีหนองน้ำขนาดใหญ่อยู่เพียงแห่งเดียวคือ หนองตะเตียนในอำเภอสัตหีบ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี, 2534 : 13-17)

จากเอกสารของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี (2534 : 1-4) ปรากฏว่า จังหวัดชลบุรีนั้นเคยเป็นที่ตั้งชุมชนหรือเมืองโบราณที่มีความเจริญรุ่งเรืองอยู่ 2 เมือง ซึ่งนับว่าเก่าแก่ที่สุดเท่าที่ปรากฏหลักฐานคือ

เมืองศรีพระโอร ตั้งอยู่บริเวณบ้านอุตะเกา ตำบลหนองไม้แดง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เคยมีผู้ขุดพบวัตถุโบราณหลายแห่ง เช่น พระพุทธรูปทองคำสัมฤทธิ์ แก้วพลึก ชันทองคำ ถ้วยชามสังคโลกคล้ายของสุโขทัย จระเข้ปูน ก้อนศิลา มีรอยเท้าสุนัข เป็นต้น เมืองศรีพระโอรสนั้นนักโบราณคดีสันนิษฐานว่าเป็นเมืองสมัยที่ขอมยังรุ่งเรืองอำนาจอยู่ในภูมิภาคนี้ อาจจะมีอายุรุ่นราวคราวเดียวกับสมัยลพบุรีซึ่งอยู่หลังยุคคู่มือทองและก่อนสมัยอยุธยา คือ ประมาณ พ.ศ. 1600-1900

เมืองพระรถ เป็นเมืองโบราณยุคเดียวกับเมืองศรีพระโอรหรือก่อนเล็กน้อย ทั้งนี้เพราะปรากฏว่ามีทางเดินโบราณติดต่อกันได้ระหว่าง 2 เมืองนี้ ในระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร และน่าจะเชื่อต่อไปว่าเมืองพระรถแห่งนี้คงอยู่ในสมัยเดียวกันกับเมืองพระรถหรือเมืองมโหสถที่ตั้งศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรีในปัจจุบันอีกด้วย

กำแพงเมืองพระรถ ตั้งอยู่ในตำบลหน้าพระธาตุ อำเภอพนัสนิคมในปัจจุบัน เมื่อถนนสายชลบุรี-ฉะเชิงเทราตัดผ่าน ทำให้กำแพงเมืองถูกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน เป็นปากตะวันตกและปากตะวันออกของถนน กำแพงเมืองที่อยู่ทางทิศตะวันตกของถนนมีฐานกำแพงก่อเป็นเนินดินและอิฐโบราณ สูงประมาณ 6 ศอก หน้า 10 ศอก ยาว 30 เส้น กว้าง 25 เส้น ริมกำแพงเมืองด้านเหนือมีสระใหญ่เรียกว่า สระสี่อง

จังหวัดชลบุรีเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเล ดังนั้นชาวจีนและชาวอินเดียที่มีความชำนาญในการเดินเรือมาแต่โบราณจึงพากันตั้งรกรากอยู่ในดินแดนแถบนี้ และได้ผสมกลมกลืนกับกลุ่มชนเจ้าของถิ่นเดิมจนกลายเป็นกลุ่มชนเดียวกัน มีแนวทางการดำเนินชีวิตโดยยึดถือพุทธศาสนาเป็นหลัก (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี. 2534 : 30)

ประชาชนชาวชลบุรีใช้ภาษาไทยถิ่นกลางเป็นภาษาพูด ผู้วิจัยเป็นชาวจังหวัดชลบุรี และพูดภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีเป็นภาษาแม่ ได้สังเกตเห็นว่าภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีมีสำเนียงแตกต่างกันไปตามบริเวณต่าง ๆ เช่น ประชาชนในบริเวณที่อยู่รอบ ๆ ตัวจังหวัดพูดสำเนียงแบบหนึ่ง และประชาชนในบริเวณที่อยู่กลางตัวจังหวัดพูดด้วยสำเนียงอีกแบบหนึ่ง สำเนียงเหล่านี้ทำให้ภาษาถิ่นจังหวัดชลบุรีมีความแตกต่างจากภาษาไทยมาตรฐานอยู่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเสียงวรรณยุกต์

ปัจจุบันจังหวัดชลบุรีมีความสำคัญทางด้านอุตสาหกรรมหนักและอุตสาหกรรมกิจการท่องเที่ยว ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่แตกต่างไปจากเดิม เพราะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมในปัจจุบันทำให้เหลือสภาพดั้งเดิมน้อยมาก การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบถึงสภาพความเป็นอยู่ อาชีพ การศึกษา และทำให้ภาษาไทยมาตรฐานเข้ามามีอิทธิพลต่อภาษาดั้งเดิมของจังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างของภาษาไทยถิ่นในจังหวัดชลบุรีกับภาษาไทยมาตรฐานในเรื่องของเสียงวรรณยุกต์นั้นยังคงมีอยู่ และเนื่องจากยังไม่เคยมีผู้ใดศึกษาภาษาไทยถิ่นที่พูดกันในบริเวณต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรีไว้ก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีมีลักษณะและระบบอย่างไร และจะสามารถใช้สัญลักษณ์และระบบวรรณยุกต์นี้เป็นเครื่องมือในการจัดกลุ่มภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีโดยใช้วรรณยุกต์ได้หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่พูดในบริเวณต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระบบวรรณยุกต์ และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานในการวิจัย

ระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นแต่ละตำบลในจังหวัดชลบุรี มีความแตกต่างกันและสามารถนำมาใช้แบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยได้

คำถามในการศึกษาค้นคว้า

1. หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในแต่ละตำบลมีจำนวนเท่าใด
2. สัทลักษณะของวรรณยุกต์ในแต่ละตำบลเป็นอย่างไร คล้ายคลึงกันหรือไม่ อย่างไร
3. ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรีสามารถแบ่งเป็นภาษาถิ่นย่อยได้หรือไม่

ความสำคัญของการวิจัย

1. แสดงให้เห็นถึงระบบวรรณยุกต์และสัทลักษณะของวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นที่ใช้พูดกันในบริเวณต่าง ๆ ของจังหวัดชลบุรี และอาจนำมาพิจารณาเป็นภาษากลุ่มย่อยได้
2. เป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาภาษาถิ่นต่าง ๆ
3. เป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนภาษาไทยมาตรฐานแก่นักเรียนที่มีภาษาถิ่นเป็นภาษาแม่

ขอบเขตของการวิจัย

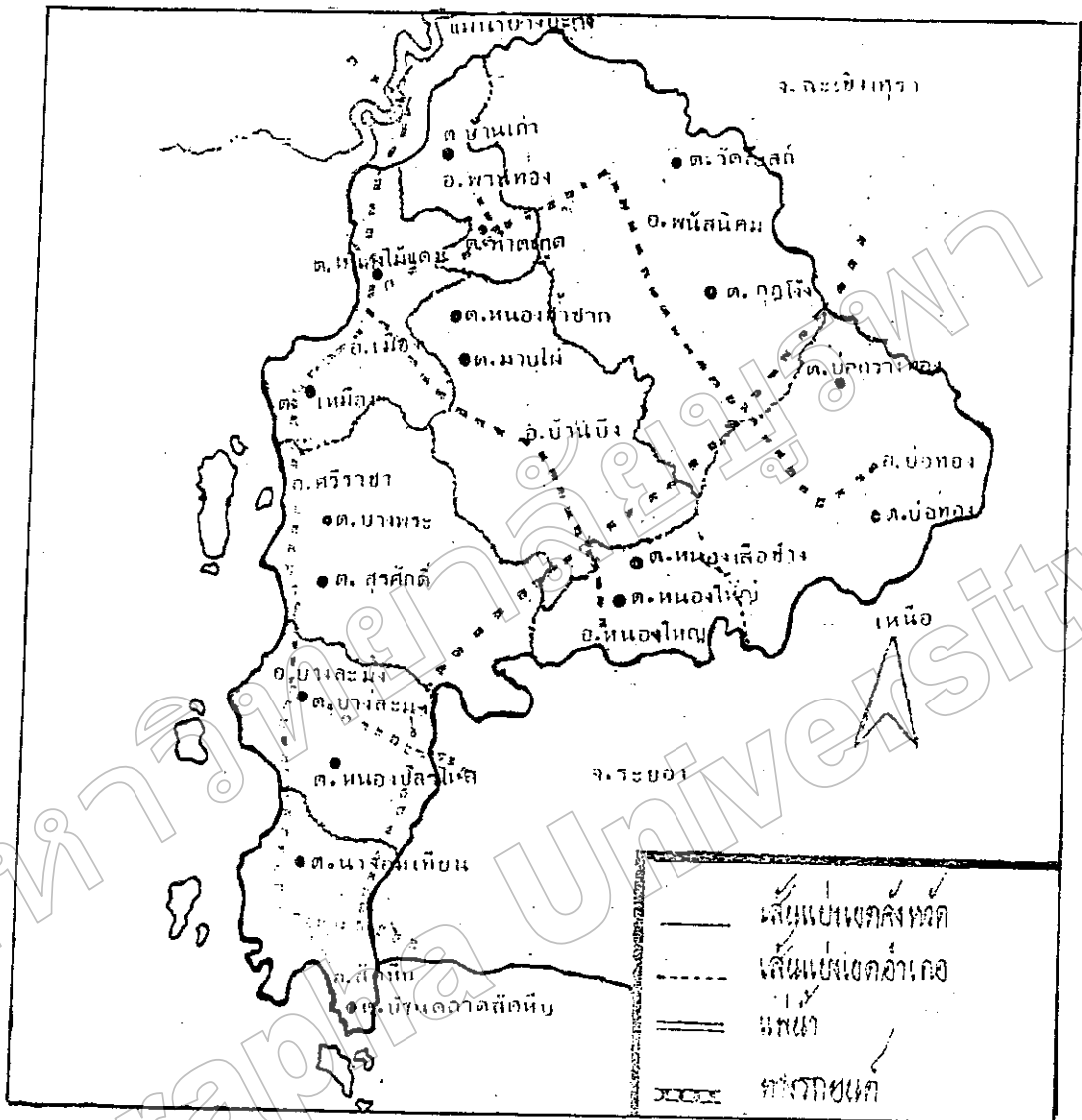
1. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะเรื่องวรรณยุกต์ในภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี โดยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาใน 18 ตำบล จากอำเภอทั้งหมด 9 อำเภอ อำเภอละ 2 ตำบล โดยใช้ผู้บอกภาษาตำบลละ 2 คน รวมผู้บอกภาษา 36 คน โดยถือตามเกณฑ์ที่ระบุไว้ในการดำเนินการวิจัย รายชื่อตำบลได้คัดเลือกโดยการสอบถามพัฒนาการอำเภอ เพื่อหาตำบลที่เก่าแก่อำเภอละ 2 ตำบล ดังนี้

1.1	อำเภอเมือง	ตำบลหนองไม้แดง	และตำบลเมือง
1.2	อำเภอบ่อทอง	ตำบลบ่อกว้างทอง	และตำบลบ่อทอง
1.3	อำเภอบางละมุง	ตำบลบางละมุง	และตำบลหนองปลาไหล
1.4	อำเภอบ้านบึง	ตำบลมาบไฉน	และตำบลหนองข่าซาก
1.5	อำเภอพนัสนิคม	ตำบลกุฎโง้ง	และตำบลวัดโบสถ์
1.6	อำเภอพานทอง	ตำบลท่าตะกวด	และตำบลบ้านเก่า
1.7	อำเภอศรีราชา	ตำบลบางพระ	และตำบลสุรศักดิ์
1.8	อำเภอสัตหีบ	ตำบลนาจอมเทียน	และตำบลบ้านตลาดสัตหีบ
1.9	อำเภอหนองใหญ่	ตำบลหนองเสือช้าง	และตำบลหนองใหญ่

(ดูภาพประกอบ 1 หน้า 8 ประกอบ)

ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะอำเภอ 9 อำเภอ ไม่รวมกิ่งอำเภอเกาะสีชัง เพราะกิ่งอำเภอเกาะสีชังเป็นแหล่งท่องเที่ยว เจ้าของถิ่นเดิมจึงมีการติดต่อกับนักท่องเที่ยว ทำให้ภาษาพูดมีการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นมาก

2. การวิเคราะห์วรรณยุกต์นี้ เป็นการวิเคราะห์ในระดับคำเท่านั้น

ภาพประกอบ 1 แผนที่แสดงจุดเก็บข้อมูลแต่ละจุดในจังหวัดชลบุรี (ปรับปรุงจากแผนที่ของสำนักงานพาณิชย์จังหวัดชลบุรี 2534 : ก)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สํารวจหาตำบลที่เก่าแก่ใน 9 อำเภอ อำเภอละ 2 ตำบล
2. คัดเลือกผู้บอกภาษาดั้งเดิม 2 คน เป็นชาย 1 คน หญิง 1 คน อายุ 40-70 ปี การศึกษาไม่สูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 อาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่

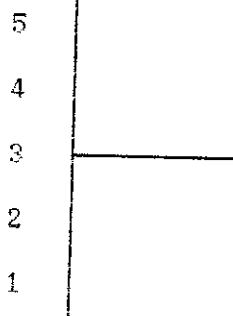
3. เตรียมรายการคำที่อยู่ในกล่องวรรณยุกต์ (tone box) ของวิลเลียม เจ. เก็ดนีย์ (William J. Gedney) จำนวน 60 คำ และนำรูปภาพ ของจริงให้ ผู้บอกภาษาดู หรือตั้งคำถามให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำดังกล่าวตามที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำละ 3 ครั้ง และบันทึกเทป

4. นำคำวิเคราะห์โดยการฟังเสียงแล้วใช้สัญลักษณ์ (Phonetic Symbols) คือ หมายเลขและเส้นแทนสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ เพื่อหาจำนวนวรรณยุกต์ ในแต่ละตำบล

5. สรุปผลโดยเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในแต่ละตำบลว่าคล้ายคลึงหรือ แตกต่างกันอย่างใด ถ้าพบว่าวรรณยุกต์ในตำบลใดคล้ายคลึงกัน ก็จะจัดเป็นกลุ่ม ภาษาถิ่นย่อยเดียวกัน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. วรรณยุกต์ หมายถึง ระดับเสียงสูง-ต่ำประจำพยางค์หรือคำ และ ใช้นัยของความหมายของคำในภาษาได้
2. วรรณยุกต์ในระดับคำ หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำพยางค์ เดียว
3. สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ หมายถึง ลักษณะทางสัทศาสตร์ของวรรณยุกต์ ซึ่งใช้สัญลักษณ์เป็น เส้นในแนวตั้งและเส้นในแนวนอนอธิบาย เส้นในแนวตั้งแบ่งเป็น 5 ระดับ โดยมีระยะจากระดับหนึ่ง ๆ ถึงระดับต่อไปเท่า ๆ กัน เส้นในแนวตั้งแสดง ระดับของเสียงวรรณยุกต์ที่จุดเริ่มต้น ส่วนเส้นในแนวนอนแสดงระดับของวรรณยุกต์ จากจุดเริ่มต้นจนถึงจุดสุดท้าย ดังภาพประกอบ 2 เมื่อออกเสียงคำหนึ่ง ๆ ออกมา ก็อธิบายสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ได้ด้วยเส้นดังกล่าว เช่น ออกเสียงคำว่า กิน ใน ภาษาไทยกรุงเทพฯ สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ในคำว่า กิน จะเป็น / 1 / หรือ 3-3 คือ ทั้งจุดเริ่มต้นและจุดสุดท้ายของวรรณยุกต์อยู่ที่เลข 3 เส้นที่ใช้อธิบาย สัญลักษณ์ของวรรณยุกต์นี้ เรียกว่า เส้นแสดงสัญลักษณ์ของวรรณยุกต์ (tone stick หรือ tone shape)

ภาพประกอบ 2 สี่ลักษณะของวรรณยุกต์สามัญ (กลาง-ระดับ หรือ 3-3) เช่น
ในคำว่า กิน

4. ภาษาถิ่นตระกูลไท หมายถึง ภาษาต่าง ๆ ในตระกูลไท (Tai) ที่ใช้พูดกันเป็นบริเวณกว้างตั้งแต่ประเทศจีนตอนใต้ถึงแหลมมลายู และตั้งแต่ทางตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียจนถึงเกาะไต้หวัน
5. ภาษาไทยถิ่น หมายถึง ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาหนึ่งในภาษาตระกูลไท (Tai) ที่ใช้พูดกันในบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทย แบ่งออกเป็น 4 ถิ่นคือ ภาษาไทยถิ่นกลาง ภาษาไทยถิ่นเหนือ ภาษาไทยถิ่นตะวันออกเฉียงเหนือ และ ภาษาไทยถิ่นใต้
6. ภาษาไทยถิ่นกลาง หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดกันในบริเวณภาคกลางของประเทศไทย ในขั้นจัดการแบ่งเขตการปกครองตามภูมิภาคเป็นหลัก ซึ่งแบ่งประเทศไทยออกเป็น 4 ภาคคือ ภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้ ภาคกลางครอบคลุมพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร กาญจนบุรี จันทบุรี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ตราด นนทบุรี นครนายก นครปฐม นครสวรรค์ ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี ปทุมธานี เพชรบุรี ระยอง ราชบุรี สมุทรปราการ ลพบุรี สมุทรสงคราม สระบุรี สุพรรณบุรี สิงห์บุรี อโยธยา อ่างทอง และ อุทัยธานี
7. ภาษาไทยถิ่นจังหวัดชลบุรี หมายถึง ภาษาที่ใช้พูดในจังหวัดชลบุรี
8. ภาษาถิ่นย่อย หมายถึง ภาษาถิ่นเดียวกันที่มีลักษณะแตกต่างกัน ลักษณะที่แตกต่างกันนี้อาจเป็นเรื่องของเสียง คำ หรือความหมาย แม้ภาษาในอำเภอเดียวกันก็อาจมีลักษณะแตกต่างกันได้